

Co – AEWSRI MODEL กับการนิเทศงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

นภสร ใจอินคำ นักวิชาการศึกษานอกระบบ
ปฏิบัติหน้าที่ศึกษานิเทศก์ สำนักงาน กศน.จังหวัดเชียงราย

บทนำ

การศึกษาปัจจัยสำคัญที่ขับเคลื่อนให้การพัฒนาคุณภาพของคนให้เป็นไปได้อย่างรวดเร็ว การศึกษาในระบบ แต่เพียงอย่างเดียวอาจจะไม่เป็นการเพียงพอ จึงต้องอาศัยการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งเป็นรูปแบบการจัดการศึกษา ในหมวดที่ ๓ มาตรา ๑๕ ที่กล่าวว่าการศึกษาที่มี ๓ รูปแบบคือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ประกอบกันไปเพื่อให้คนในชาติได้รับ การศึกษาอย่างทั่วถึง และเป็นธรรม ซึ่งการนิเทศการศึกษา เป็นงานสำคัญและจำเป็นอย่างหนึ่งที่จะต้องดำเนินควบคู่ไปกับการบริหารงาน เพราะการนิเทศเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษา องค์ประกอบของการบริหารย่อมขึ้นอยู่กับคน เงิน วัสดุ และการจัดการ การที่จะบริหารคนให้มีประสิทธิภาพในการทำงาน ผู้บริหารจะต้องมีเทคนิคที่เหมาะสม เทคนิคในการบริหารอย่างหนึ่ง คือ การนิเทศเพื่อส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถใช้เงิน วัสดุ ได้อย่างคุ้มค่า มีหลักการที่ดี ดังนั้น การที่จะควบคุมการปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหน่วยงานที่กำหนดไว้ ผู้บริหารต้องใช้เทคนิคการบริหารงานและการนิเทศควบคู่กัน การนิเทศการศึกษาเป็นความพยายามในการแนะนำ กระตุ้น ให้กำลังใจ ช่วยเหลือของผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา เพื่อให้บุคลากรทางการศึกษาสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ หรือปรับปรุงกระบวนการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพสูงสุด โดยมีการสูญเสียค่าทางการศึกษา น้อยที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่มีการจัดกิจกรรมการศึกษาที่ หลากหลายให้บริการแก่กลุ่มเป้าหมายประเภทต่าง ๆ การนิเทศการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยก็เช่นกัน นับว่ามีความสำคัญในการช่วยเหลือทางวิชาการแก่ครู กศน. ซึ่งมีคุณวุฒิทางการศึกษาที่หลากหลาย ซึ่งจากสภาพความสำคัญของปัญหาในสถานศึกษาแต่ละแห่ง อาจจะมีปัญหาเดียวกันแต่ความรุนแรงหรือความสำคัญของปัญหาอาจแตกต่างกัน ย่อมทำให้การตั้งจุดมุ่งหมายมีความแตกต่างกันด้วย และมีผลทำให้ความเร่งด่วนหรือความสำคัญของจุดมุ่งหมายการนิเทศ แตกต่างกันไปด้วย

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงราย มีบทบาทหน้าที่ในการกำกับดูแล นิเทศ ติดตามและประเมินผล ประสานส่งเสริม สนับสนุน การจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยของสถานศึกษาและภาคีเครือข่าย เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานตามนโยบายและจุดเน้นการดำเนินงาน ของสำนักงาน กศน. โดยเชื่อมโยงนโยบายระดับกระทรวงถึงระดับปฏิบัติ บุคลากรมีการสร้างกลไกการขับเคลื่อน แผนสู่การปฏิบัติ การติดตามประเมินผล เพื่อกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงาน การจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตามแผนงาน/โครงการที่กำหนดไว้ โดยการมีส่วนร่วมของ หน่วยงาน / ภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงาน ตามแผน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงราย มุ่งมั่นในการส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำเนินชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับ ผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

การนิเทศงานการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.)

การนิเทศงานการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) เป็นกระบวนการทำงานร่วมกันของบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกระดับ ตั้งแต่ผู้กำหนดนโยบาย ผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติงาน ตลอดจนประชาชน ผู้นำหมู่บ้านและอาสาสมัครในพื้นที่ เพื่อที่จะพัฒนาคุณภาพบุคลากรในหน่วยงานสถานศึกษาให้มีขวัญและกำลังใจ รู้จักใช้และวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นปัจจุบันทันต่อเหตุการณ์ เพื่อนำมาใช้ในการคิด การแก้ปัญหา และพัฒนางานด้วยความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ให้มีประสิทธิภาพ ตรงตามนโยบาย จุดหมาย แผนงาน หลักการที่กำหนดไว้ ทั้งนี้โดยผ่านกระบวนการสื่อสารทั้งสองทาง บนรากฐานของมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีแผนงานและความต่อเนื่อง และด้วยเจตคติของการพึ่งพาตนเอง (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. ๒๕๔๓ : ๒)

การนิเทศงานการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) เป็นภารกิจที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาครู เพื่อให้มีผลกระทบต่อผู้เรียน ยิ่งบุคคลที่จะต้องพัฒนานั้นเป็นครูที่จะต้องไปพัฒนาผู้เรียนที่เป็นผู้อยู่จากระบบโรงเรียนด้วยแล้ว งานนิเทศยังเป็นสิ่งที่ละเอียดอ่อนและสลับซับซ้อน จึงควรกำหนดจุดมุ่งหมายของการนิเทศงานการศึกษา กศน. ให้ชัดเจน เนื่องจากจุดมุ่งหมายการนิเทศงานการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเป็นเสมือนแนวทางหรือทิศทางที่ผู้ปฏิบัติจะต้องดำเนินการไปในทิศทางนั้น การนิเทศงานการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยมีจุดมุ่งหมาย ๔ ประการ คือ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. ๒๕๓๕ : ๓-๔)

๑. เพื่อพัฒนาผู้สอน/วิทยากรให้มีคุณภาพสูงขึ้น ให้สามารถจัดประสบการณ์การเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถทำงานร่วมกันระหว่างผู้นิเทศ ผู้ปฏิบัติงาน ตลอดจนประชาชนกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม โดยมีการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด และเทคนิควิธีการซึ่งกันและกัน อันเป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพของคนในแนวทางการศึกษาจากระบบด้วย

๒. เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนให้เป็นไปอย่างมีคุณภาพ ตามเกณฑ์ มาตรฐาน เนื่องจากการนิเทศงานการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จะส่งเสริมให้บุคลากรที่ปฏิบัติงาน มีความเข้าใจในนโยบาย ปรัชญา และหลักการของงานการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตลอดจนเทคนิค วิธีการทำงานที่สอดคล้องสัมพันธ์กับหลักการดังกล่าว โดยการทำงานร่วมกับผู้เชี่ยวชาญ และผู้มีประสบการณ์ ซึ่งมีผลพลอยได้ที่สำคัญจากการพัฒนาคน คือ การทำให้ผลงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งยังเป็นการเร่งรัดงานให้ดำเนินไปสู่จุดหมายโดยรวดเร็วอีกทางหนึ่ง

๓. เพื่อการสร้างขวัญและกำลังใจ เพราะการนิเทศงานการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจะส่งเสริมการทำงานเป็นทีม โดยที่ผู้นิเทศ ผู้ปฏิบัติงานและประชาชนกลุ่มเป้าหมายมีการแลกเปลี่ยนข้อมูล ความรู้ ความคิดซึ่งกันและกัน สนับสนุนความเป็นผู้นำภายในกลุ่มด้วยตนเอง รวมทั้งการสร้างเครือข่ายข้อมูลที่มีประสิทธิภาพต่อการพัฒนาตนเอง และพัฒนาคุณภาพของงานด้วย ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจให้กับผู้ปฏิบัติงานเป็นอย่างยิ่ง

๔. เพื่อการประเมินภาพรวมงานการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยของหน่วยงาน ทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ เพื่อการวินิจฉัยสั่งการของผู้บริหาร และกำหนดนโยบายในอันที่จะตัดสินใจส่งเสริม พัฒนา เผยแพร่ หรือปรับปรุงงานในความรับผิดชอบต่อไป

กระบวนการนิเทศ

การนิเทศการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย แบ่งได้ ๒ ลักษณะ คือ

๑. การนิเทศภายนอก (External Supervision) เป็นการนิเทศโดยบุคลากรที่ไม่ได้อยู่ในหน่วยงานเดียวกัน เช่น การนิเทศของศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารอื่น ๆ ภายนอกสำนักงาน กศน. จังหวัด เป็นการมองงานและพัฒนางานจากบุคคลภายนอก

๒. การนิเทศภายใน (Internal Supervision) เป็นการนิเทศโดยบุคลากรที่อยู่ในหน่วยงานเดียวกันเป็นการมองงานและพัฒนางานโดยผู้ร่วมปฏิบัติงานด้วยกัน ซึ่งสามารถช่วยแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ทันที่ และสามารถพัฒนางานให้ดีขึ้น เพราะได้รับความช่วยเหลือจากผู้บริหารระดับจังหวัด อำเภอ ลดช่องว่างระหว่างผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานได้

กระบวนการนิเทศทั่วไป มีขั้นตอนที่สำคัญ ดังนี้

- ๑) ศึกษาสภาพปัญหาหรือศึกษาหาความจำเป็นของการนิเทศ
- ๒) วางแผนการนิเทศ
- ๓) เตรียมการนิเทศ
- ๔) ปฏิบัติการนิเทศ
- ๕) ประเมินผลและปรับปรุงการนิเทศ
- ๖) รายงานผลการนิเทศ

๑. การหาความต้องการและความจำเป็นของการนิเทศ

ผู้บริหารหรือผู้นิเทศภายในมักจะถามตนเองว่าทำไมจึงต้องนิเทศงานนั้น ๆ เรามักจะได้คำตอบว่า เพราะงานนั้นยังมีปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน หรือการจัดการเรียนการสอนยังไม่มีประสิทธิภาพ ผู้นิเทศอาจศึกษาจากรายงานการปฏิบัติงาน หรือผลการเรียนของนักศึกษา หรือจากการสำรวจ ติดตาม สัมภาษณ์ ทำให้เราสามารถทราบว่า จะวางแผนแก้ปัญหาหรือพัฒนางานได้อย่างไร

๒. การวางแผนการนิเทศ

ผลจากการศึกษาปัญหาข้างต้น ทำให้เราต้องวางแผนแก้ปัญหาหรือพัฒนางานนั้น ๆ โดยการวางแผนการนิเทศร่วมกับผู้บริหารและผู้นิเทศภายใน โดยมีจุดประสงค์การกำหนดแผนการทำงาน วิธีการ เครื่องมือ สื่อ การประสานงานบุคคลที่เกี่ยวข้อง การจัดสรรงบประมาณ และการประเมินผล

การวางแผนการนิเทศเป็นการเตรียมการเพื่อปฏิบัติการนิเทศอย่างมีระบบ แผนการนิเทศเป็นแผนพัฒนาบุคลากร โดยเฉพาะแผนนิเทศด้วยการเรียนการสอน ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย แผนนิเทศที่ดีต้องประกอบด้วย

- ๒.๑ การสำรวจสภาพปัญหาและความต้องการของการนิเทศ
- ๒.๒ การวางแผนการนิเทศ
- ๒.๓ สร้าง/เลือกเครื่องมือและเทคนิคการนิเทศ
- ๒.๔ การปฏิบัติตามแผน
- ๒.๕ การสรุปรายงานผลการนิเทศ

๓. การเตรียมการนิเทศ

การเตรียมการนิเทศเพื่อสามารถปฏิบัติการนิเทศให้บรรลุเป้าหมายโดยเตรียมการอนุมัติโครงการ งบประมาณ การประสานงานบุคคลที่เกี่ยวข้อง กำหนดเนื้อหาในการนิเทศ จัดเตรียมเครื่องมือ/สื่อ/นิเทศ วิธีการนิเทศ วิธีการติดตามผลและการรายงานผลการนิเทศ

๔. การปฏิบัติการนิเทศ

ในการนิเทศเราสามารถเลือกใช้หลาย ๆ วิธีตามความเหมาะสม แต่เราก็ควรวางแผนวิธีการนิเทศให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่วางไว้ วิธีการนิเทศและเทคนิคการนิเทศ จะกล่าวรายละเอียดในตอนต่อไป

๕. การประเมินผลและปรับปรุงการนิเทศ

เมื่อปฏิบัติการนิเทศแล้วควรจะมีการประเมินผลการปฏิบัติงานว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่ผลการนิเทศเป็นอย่างไร หากมีปัญหาคงต้องตรวจสอบดูใหม่ แล้วปรับปรุงการนิเทศ และประเมินผลอีกครั้ง เมื่อพอใจแล้วจึงถือว่าการนิเทศนั้นประสบผลสำเร็จ

๖. การรายงานผลการนิเทศ

เมื่อสิ้นสุดผลการนิเทศแต่ละครั้ง ควรรายงานผลให้ผู้บังคับบัญชาทราบ โดยทำเป็นบันทึกข้อความ หรือแบบรายงาน ที่กำหนดไว้ในหัวข้อประเด็นต่าง ๆ เช่น

- ผู้นิเทศ (ใครคือผู้นิเทศ)
- ผู้รับการนิเทศ
- วันเดือนปีที่นิเทศ
- กิจกรรมที่นิเทศ
- เนื้อหาสาระที่นิเทศ
- การประเมินผลของผู้รับการนิเทศ

การนิเทศกิจกรรมการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

๑. การเตรียมการนิเทศ

๑.๑ ศึกษา/ตรวจสอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู ทั้งในส่วนที่เป็นแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ดูความสอดคล้องกับหลักสูตรและเป็นไปตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้ของการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

๑.๒ วางแผนและประสานแผนการนิเทศร่วมกับผู้รับการนิเทศ

๑.๓ สถานศึกษาพัฒนาและเลือกใช้เครื่องมือนิเทศตามความเหมาะสมของแต่ละกิจกรรม

๒. ปฏิบัติการนิเทศกิจกรรม

๒.๑ ให้คำปรึกษา ช่วยเหลือแก่ครูตามความต้องการ เพื่อให้จัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน เช่น การสาธิตการสอน การช่วยสอน ฯลฯ

๒.๒ ขณะจัดกิจกรรม ใช้เทคนิควิธีการนิเทศที่หลากหลาย เช่น การสังเกต การสอบถาม ฯลฯ

๒.๓ สรุปและบันทึกผลการนิเทศ ในแบบบันทึกการนิเทศให้เป็นหลักฐาน โดยแจ้งให้ครูรับทราบผลการนิเทศด้วยความเป็นกัลยาณมิตร และสามารถนำผลการนิเทศสู่การพัฒนา/ปรับปรุง

๒.๔ รายงานผลการนิเทศต่อผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อรับทราบและพิจารณา หาแนวทางแก้ไข ปรับปรุง/พัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู

การนิเทศกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่อง

๑. การเตรียมการนิเทศ

๑.๑ ศึกษา/ตรวจสอบหลักสูตร แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้การวัดผล ประเมินผลที่จัดทำไว้ สอดคล้องกับมาตรฐานและตัวบ่งชี้ของการจัดการศึกษาต่อเนื่องก่อนการนิเทศ

๑.๒ วางแผนและประสานแผนการนิเทศร่วมกับผู้รับการนิเทศ

๑.๓ สถานศึกษาพัฒนาและเลือกใช้เครื่องมือนิเทศตามความเหมาะสมของแต่ละกิจกรรม

๒. ปฏิบัติการนิเทศการจัดกิจกรรม

๒.๑ สังเกตการณ์จัดกิจกรรมการเรียนรู้ของวิทยากร เพื่อพิจารณาการจัดกิจกรรมว่า เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้หรือไม่ มีปัญหา อุปสรรค อย่างไร

๒.๒ ให้คำปรึกษา คำแนะนำแก่ครู กศน./วิทยากร เพื่อให้การจัดการเรียนรู้มีคุณภาพตามมาตรฐาน เช่น เทคนิคการสอน การใช้สื่อ การวัดผล ประเมินผล การสรุปผลการจัดกิจกรรม เป็นต้น

๒.๓ ประเมินผลการนิเทศด้วยการสังเกต/สอบถามความพึงพอใจและการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้กับ ผู้รับบริการ

๒.๔ สรุปและบันทึกผลการนิเทศ ในแบบบันทึกการนิเทศให้เป็นหลักฐาน การนิเทศ และให้ครู กศน. วิทยากร รับทราบผลการนิเทศด้วยความเป็นกัลยาณมิตร และสามารถนำผลการนิเทศสู่การพัฒนา/ปรับปรุงการจัด กิจกรรมการเรียนรู้

๒.๕ รายงานผลการนิเทศต่อผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อรับทราบและพิจารณา หาแนวทางแก้ไข ปรับปรุง/ พัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู กศน./วิทยากร

การนิเทศกิจกรรมการศึกษาตามอัธยาศัย

๑. การเตรียมการนิเทศ

๑.๑ ศึกษา/ตรวจสอบว่ามีการจัดทำแผนงาน/โครงการการจัดกิจกรรมการศึกษาตามอัธยาศัยในแผนปฏิบัติการประจำปีของ กศน.ตำบล ทำเนียบแหล่งเรียนรู้ ทำเนียบ ภูมิปัญญา ฯลฯ เป็นปัจจุบันและดูความสอดคล้องกับ นโยบายและข้อกำหนด

๑.๒ วางแผนและประสานแผนการนิเทศร่วมกับผู้รับบริการนิเทศ

๑.๓ สถานศึกษาพัฒนาและเลือกใช้เครื่องมือนิเทศตามความเหมาะสมของแต่ละกิจกรรม

๒. ปฏิบัติการนิเทศกิจกรรม

๒.๑ สังเกตการณ์จัดกิจกรรมการศึกษาตามอัธยาศัย เช่น กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน การจัดมุมหนังสือ/สื่อ ในแหล่งเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการใช้บริการในแหล่งเรียนรู้/ภูมิปัญญา มุมส่งเสริมการอ่านใน กศน.ตำบล วัด หมู่บ้าน สถานประกอบการ หน่วยงาน การให้บริการช่างสารข้อมูล การให้บริการสื่อเทคโนโลยี การจัดรายการวิทยุ ชุมชน หอกระจายข่าว การดำเนินงานของอาสาสมัครส่งเสริมการอ่าน จัดมุมบริการ เพื่อพิจารณาการจัดกิจกรรมว่า เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้หรือไม่ มีปัญหา อุปสรรค อย่างไร พร้อมให้คำแนะนำ เสนอแนวทางที่เหมาะสมกับบริบท ชุมชน

๒.๒ ให้คำปรึกษา คำแนะนำ ส่งเสริมขวัญกำลังใจแก่ครู กศน./อาสาสมัคร ส่งเสริมการอ่าน วิทยากร ภูมิ ปัญญา เพื่อให้การจัดการเรียนรู้มีคุณภาพตามมาตรฐาน เช่น การจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เทคนิควิธีการจัด กิจกรรม การให้บริการ การใช้สื่อ การรายงานผลการจัดกิจกรรม เป็นต้น

๒.๓ ประเมินผลการนิเทศด้วยการสังเกต/สอบถามความพึงพอใจและการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้กับ ผู้รับบริการ

๒.๔ สรุปและบันทึกผลการนิเทศ ในแบบบันทึกการนิเทศให้เป็นหลักฐาน การนิเทศ ให้ครู กศน. และ ผู้เกี่ยวข้องรับทราบผลการนิเทศด้วยความเป็นกัลยาณมิตร และสามารถนำผลการนิเทศสู่การพัฒนา/ปรับปรุงการจัด กิจกรรมการเรียนรู้

๒.๕ รายงานผลการนิเทศต่อผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อรับทราบและพิจารณาหาแนวทางแก้ไข ปรับปรุง/ พัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู กศน. และผู้เกี่ยวข้อง

ศึกษานิเทศก์ และผู้นิเทศ

ศึกษานิเทศก์เป็นผู้ทำหน้าที่ช่วยเหลือ แนะนำ ครูให้เกิดการปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งกระบวนการนิเทศต้องทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ และครูผู้สอน เพื่อร่วมมือกันเปลี่ยนแปลง ปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ

สรุปบทบาทหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ส่วนกลาง/จังหวัด/อำเภอ/ตำบล

ศึกษานิเทศก์ สำนักงาน กศน.จังหวัด นิเทศ กศน.อำเภอ	ผู้นิเทศภายในของอำเภอ นิเทศ ครูและบุคลากรที่จัดการศึกษา ๑๐๐ %	หมายเหตุ
นิเทศกิจกรรมตามนโยบาย /โครงการพิเศษต่าง ๆ ทั้งในส่วนของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงาน กศน. และ สำนักงาน กศน.จังหวัด	นิเทศการดำเนินงานตามโครงสร้าง/กิจกรรมในพื้นที่ตำบลตามมาตรฐาน กศน.ตำบล ศรช. ศศช. (ร่วมกับจังหวัด/เครือข่าย)	
นิเทศการศึกษา ในพื้นที่อำเภอ ตำบล อย่างน้อยภาคเรียนละ ๒ ครั้ง เพื่อเสริมความรู้ทางวิชาการที่จำเป็นเฉพาะพื้นที่ เช่น การพัฒนาเทคนิค วิธีการจัดกระบวนการเรียนรู้แก่ครู/แลกเปลี่ยนประสบการณ์ เทคนิคการจัดกิจกรรม	นิเทศการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู กศน.ตำบล เพื่อแนะนำช่วยเหลือ ให้คำปรึกษา แก้ปัญหาการจัดกิจกรรม โดยให้คณะกรรมการนิเทศภายในสถานศึกษามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน	
- พัฒนาองค์ความรู้ที่จำเป็นต่อสถานศึกษา/พื้นที่ - ประสานกับสำนักงาน กศน.ส่วนกลาง นิเทศจะเล็งตามประเด็น	พัฒนาองค์ความรู้ด้านการนิเทศภายในแก่ครู บุคลากรที่เกี่ยวข้อง ภาคีเครือข่าย	โดยการอบรม/จัดทำเอกสารคู่มือนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน กศน.จังหวัดเชียงราย
วิจัย/พัฒนาเฉพาะเรื่อง/เฉพาะพื้นที่ เช่น การพัฒนาการศึกษาในพื้นที่พิเศษ	วิจัยพัฒนาด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	

กระบวนการนิเทศ “ Co – AEWSRI MODEL ”

Co – AEWSRI MODEL เป็นแนวคิดที่จะนำมาประยุกต์ใช้ในการนิเทศเพื่อขับเคลื่อน คุณภาพ การศึกษาของสำนักงาน กศน.จังหวัดเชียงราย ประกอบด้วย การร่วมมือของครูและบุคลากรทางการศึกษา กศน. ในการ ทำงานเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยนำข้อมูลจากสภาพที่พบมาร่วมกันวิเคราะห์ การใช้ปัญญา องค์กรความรู้และสื่อ ที่ทันสมัยมาใช้พัฒนางาน การทำงานเชิงบูรณาการ เมื่อเสร็จสิ้นกระบวนการมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนผล และ การประเมินผลและรายงาน โดยใช้ วงจรคุณภาพของเดมมิ่ง (P-D-C-A) มาใช้ในการขับเคลื่อนกระบวนการในการ ดำเนินงาน ดังนี้

- ๑) การวิเคราะห์สภาพปัญหา เพื่อการวางแผน
- ๒) การปฏิบัติงาน และทำงานเชิงบูรณาการ
- ๓) การติดตาม ตรวจสอบการดำเนินงาน
- ๔) นำเสนอข้อมูลผลการดำเนินงาน
- ๕) สะท้อนผลของการนิเทศ ติดตาม จากทุกกลุ่ม เครือข่าย โดยใช้องค์ความรู้และสื่อที่ทันสมัย

แอปพลิเคชัน ต่างๆ เป็นสื่อกลาง

ประกอบด้วย

Co - Collaborati , Co มาจากคำ Collaboration เป็น ความร่วมมือกันของครูและบุคลากรทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงาน กศน.จังหวัดเชียงราย ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดย ความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย สำนักงาน กศน.จังหวัดเชียงราย ผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากร ใน สถานศึกษา ชุมชน ผู้ปกครอง องค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อการสร้างสรรค์ให้งานการศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัยประสบผลสำเร็จบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดร่วมกัน โดยวางแผน นำสภาพที่พบจากการ ปฏิบัติงานของครูและบุคลากร มาวิเคราะห์ร่วมกัน จนนำไปสู่วิถีทางแก้ปัญหาใหม่ๆ ส่วน AEWSRI มีที่มา ดังนี้ แต่ไม่ได้ เรียง ตามคำ AEWSRI

A – analysis = การวิเคราะห์

W – Work = การทำงาน

I – Integration = การทำงานเชิงบูรณาการ

S – Smart = ความทันสมัย หมายถึง องค์กรความรู้และสื่อที่ทันสมัย รวมทั้งมีการคิดและพิจารณาไตร่ตรอง ด้วยความรอบคอบของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งครู ผู้บริหาร และศึกษานิเทศก์ ตลอดจนใช้แอปพลิเคชัน ต่างๆ เป็นสื่อ กลาง ไลน์ เฟซบุ๊ก ภูเก็ต แอพ เช่น ภูเก็ตฟอร์ม ฯลฯ ในการเชื่อมต่อเข้าหากัน ซึ่งจะทำให้ทุกคนสามารถติดต่อสื่อสารไป ในแนวทางเดียวกัน

R – Reflecting = การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนผล

E – Evaluating & Reporting = การประเมินผลและรายงาน

โดยมีกระบวนการในการดำเนินงาน ดังนี้

- ๑) การวิเคราะห์สภาพปัญหา เพื่อการวางแผน
- ๒) การปฏิบัติงาน และทำงานเชิงบูรณาการ
- ๓) การติดตาม ตรวจสอบการดำเนินงาน
- ๔) นำเสนอข้อมูลผลการดำเนินงาน

๕) สะท้อนผลของการนิเทศ ติดตาม จากทุกกลุ่ม เครือข่าย โดยใช้องค์ความรู้และสื่อที่ทันสมัย แอปพลิเคชัน ต่างๆ เป็นสื่อกลาง

สรุป

การนิเทศงาน กศน. เป็นภารกิจที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาครู กศน. เพื่อให้มีผลกระทบต่อผู้เรียน กศน. ซึ่งเป็น ประชาชนผู้รับบริการ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ครู กศน. เป็นครูที่มี เรียนจบการศึกษาจากหลากหลายสาขา ผ่านกระบวนการ คัดเลือกที่จะเข้ามาเพื่อรับการบรรจุแต่งตั้งให้ปฏิบัติงานแล้ว การนิเทศการจัดการเรียนการสอนทั้งการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน งานการศึกษาต่อเนื่อง และการศึกษาตามอัธยาศัย ผู้นิเทศจึงควรกำหนดจุดมุ่งหมายของการ นิเทศงานการศึกษา กศน.ให้ชัดเจน และสอดคล้องกับความจำเป็น ความต้องการของผู้รับการนิเทศ ซึ่งโดยพื้นฐานการ ดำเนินการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จะร่วมกับภาคีเครือข่าย และกลุ่ม กศน.อำเภอ ทั้งนี้ สำนักงาน กศน.จังหวัดเชียงราย มีการบริหารงานวิชาการและกิจกรรมอื่น ๆ ของสถานศึกษาในรูปของกลุ่มอำเภอ ประกอบด้วย ๔ กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มลุ่มน้ำกก กลุ่มลุ่มน้ำลาว กลุ่มลุ่มน้ำโขง และ กลุ่มลุ่มน้ำอิง ดังนั้นจึงสอดคล้องกับ กระบวนการนิเทศ Co – AEWSRI MODEL ซึ่งเป็นความร่วมมือกันของครูและบุคลากรทางการศึกษาในสังกัดสำนักงาน กศน.จังหวัดเชียงราย ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยความร่วมมือจากทุกฝ่าย ที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย สำนักงาน กศน.จังหวัดเชียงราย ผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากร ในสถานศึกษา ชุมชน ผู้ปกครอง องค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อการสร้างสรรค์ให้งานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ประสบผลสำเร็จบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดร่วมกัน โดยวางแผน นำสภาพที่พบจากการปฏิบัติงานของครูและบุคลากร มาวิเคราะห์ร่วมกัน จนนำไปสู่วิธีทางแก้ปัญหาใหม่ ๆ ดังกล่าว

อ้างอิง

การศึกษานอกโรงเรียน, กรม. การพัฒนาบุคลากรผู้ทำหน้าที่นิเทศภายในของสถานศึกษาด้านสังกัดกรมการศึกษา

นอกโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร : หน่วยศึกษานิเทศก์, ๒๕๔๒.

การศึกษานอกโรงเรียน, กรม. การพัฒนาระบบนิเทศการศึกษานอกโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๕๓.

เพ็ญพักตร์ ลิ้มประพันธ์, การดำเนินการนิเทศภายในศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด. กรุงเทพมหานคร :

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการศึกษานอกโรงเรียน, ๒๕๕๓.

สัจด์ อุทรานันท์. การนิเทศการศึกษา หลักการ ทฤษฎีและปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มิตรสยาม, ๒๕๓๐.

หน่วยศึกษานิเทศก์, สำนักงาน กศน. สรุปรายงานผลการนิเทศ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

ปีงบประมาณ ๒๕๕๓. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์รังษีการพิมพ์, ๒๕๕๓.